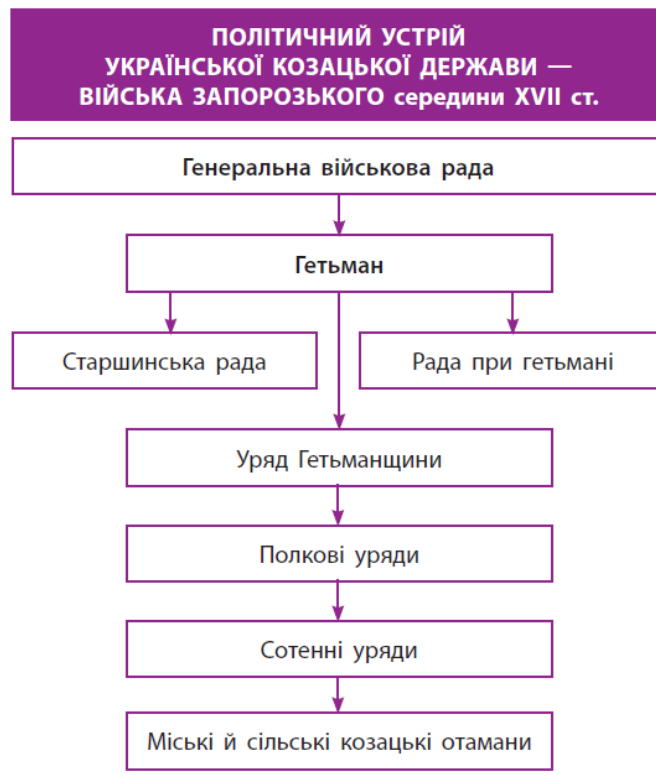

Утворення Козацької держави — Війська Запорозького

1. Політичний устрій

2. Адміністративно-територіальний устрій

- ❖ За умовами Зборівської угоди Козацька держава охоплювала територію колишніх Київського, Чернігівського і Брацлавського воєводств загальною площею понад 200 тис. км².
- ❖ Козацька держава поділялася на **полки**. Так, у 1649 р. налічувалося 16, а в 1654 р. — 18 полків.
- ❖ У полках існували власні уряди.
- ❖ Полк залежно від території та кількості населення налічував 10—20 і більше **сотень**.

3. Козацьке військо. Фінанси та судочинство

- ❖ Для подальшого формування й організації своїх збройних сил Б. Хмельницький використовував територіальну полково-сотенну систему: певна територія виставляла декілька сотень осіб, яких об'єднували в полк.
- ❖ Основу армії становила оснащена вогнепальною зброєю піхота. Через нестачу власної кінноти до війська брали союзних кримськотатарських кіннотників.
- ❖ Військо Б. Хмельницького мало значну артилерію. Вона складалася з полкової артилерії та окремої артилерії головного командування (гетьмана).

Полково-сотенний устрій держави

**Військо Запорозьке
(Гетьманщина)**

Полк

Сотня

Держава мала полково-сотенний устрій. Згідно з ним уся територія ділилася на полки, а ті — на сотні. Під час воєнних дій ці полки і сотні вже виступали одночасно в ролі військових одиниць.

Фінанси

- ❖ Фінансову систему Гетьманщини до 1654 р. контролював особисто Б. Хмельницький. На звільненій території він ліквідував усі старі державні податки та запроваджував нові.
- ❖ Основними джерелами поповнення державної скарбниці стали податки, прикордонні торговельні мита, доходи від промислів та із земельного фонду.
- ❖ Селяни, які жили на колишніх державних і приватних землях, відтепер сплачували «чинші на Хмельницького» (забезпечували надходження до скарбниці Гетьманщини 100 тис. злотих щорічно).

Фінанси

- ❖ Відомий український історик В. Антонович зазначав, що Б. Хмельницький мав блискуче фінансове обдарування, він обстоював правильну податкову систему, ніколи не знав, що таке брак грошей, у нього завжди була готова наперед платня для війська.
- ❖ Український гетьман увів до обігу власну монету, яку карбували в Чигирині. На одному боці цієї монети була зображена шабля, на іншому викарбуване ім'я гетьмана.

Судочинство

- ❖ У Козацькій державі існувала власна система судочинства. Замість станових судів було створено Генеральний військовий суд, полкові й сотенні суди. Козацьким судам підлягали не лише козаки, але й шляхтичі, міщани та селяни, особливо за тяжкі злочини. У містах із магдебурзьким правом, як і раніше, існували суди магістратів. Справи духовенства розглядали в церковних судах.
- ❖ Зберегли силу й Литовські статuti, які захищали інтереси української шляхти та козацької старшини. Усі види польського гніту були ліквідовані, скасовано суворі покарання за протиправні вчинки проти королівської влади та магнатів, шляхти, католицького духовенства.
- ❖ Установлювалися покарання за зраду українському народові, за відмову надати допомогу в битвах, непокору та шкоду, заподіяну козацькій старшині.

Зміни в соціально-економічному житті

Ліквідовано залежність селян від землевласників.

Пільги для іноземних купців.

Збережено земельну власність за церквою.

Створено нову податкову систему.

Запроваджено вільнонайману працю.

Вільна торгівля без сплати мит.

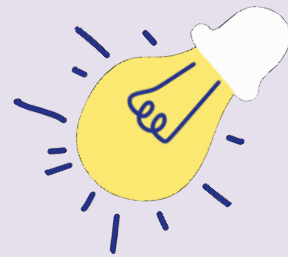

Закріплення та систематизація вивченого матеріалу

1. Уявіть себе мешканцем / мешканкою держави Війська Запорозького. До якої верстви українського суспільства ви хотіли би належати? Якими правами ви в такому разі користувалися б, які б обов'язки виконували?
2. Визначте недоліки та переваги республіканського й монархічного правління у Козацькій державі.
3. Поміркуйте, які питання і чому першочергово мали вирішувати органи влади нової Козацької держави.

Працюємо з ІЗЗІ

Тестові завдання до матеріалу параграфа

4. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. призвела до поширення на українських землях

- магдебурзького права
- фільваркового господарства
- греко-католицької (уніацької) церкви
- полково-сотенного адміністративно-територіального устрою

Перевірити

4/9

Виконайте **тестові завдання** до матеріалу параграфа.

Домашнє завдання

1. Опрацюйте § 17 підручника.
2. Виконайте завдання 5—7 із рубрики «Знаємо і аналізуємо».
3. Виконайте завдання 8, 9 із рубрики «Оцінюємо і створюємо».

